

Sygn. akt VI Ga 119/19

POSTANOWIENIE

Dnia 17 października 2019 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Andrzej Borucki (spr.)

Sędziowie: Sędzia Witold Benicki

Sędzia Anna Guniewska

Protokolant: Barbara Ćwiok

po rozpoznaniu w dniu 17 października 2019 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z wniosku Skarbu Państwa -Naczelnika Drugiego Urzędu Skarbowego w R.

z udziałem K. T.

o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej

na skutek apelacji dłużniczki od postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie Wydziału

V Gospodarczego Sekcji ds. Restrukturyzacyjnych i Upadłościowych z dnia 1 czerwca 2017r., sygn. akt V Gzd 19/17

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę Sądowi Rejonowemu w Rzeszowie Wydziałowi V Gospodarczemu Sekcji ds. Restrukturyzacyjnych i Upadłościowych do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI Ga 119/19

UZASADNIENIE

postanowienia z dnia 17 października 2019 r.

Wnioskodawca Skarb Państwa - Naczelnik Drugiego Urzędu Skarbowego

w R. wnosił o orzeczenie wobec Uczestniczki K. T. zakazu prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek lub w ramach spółki cywilnej oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, członka komisji rewizyjnej, reprezentanta lub pełnomocnika osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą w zakresie tej działalności, spółki handlowej, przedsiębiorstwa państwowego, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszenia na okres 5 lat. Ponadto żądał zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na wniosek Uczestniczka wносиła o jego oddalenie w całości

i zasądzenie kosztów postępowania. Zakwestionowała wszelkie twierdzenia i dowody podane we wniosku. Podnosiła, że wnioskodawca ograniczył się jedynie do określenia stanu jej zadłużenia oraz faktu prowadzenia administracyjnych postępowań egzekucyjnych. W ocenie uczestniczki wnioskodawca nie wykazał aby na skutek niezłożenia przez

nią wniosku o ogłoszenie upadłości w terminie doszło do jakiegokolwiek obniżenia wartości przedsiębiorstwa i pokrzywdzenia wierzycieli w kontekście art. 373 ust. 2 pr. upadłościowego. Wskazywała na konieczność oddalenia wniosku wobec brzmienia art. 377 pr. up. w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2015 r. (sprzed nowelizacji).

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego Sąd I instancji uznał, że wszelkie okoliczności faktyczne przedstawione we wniosku zostały należycie wykazane dowodami w postaci dokumentów. W świetle zaś dokumentów nie budziło wątpliwości Sądu istotne zadłużenie Uczestniczki m.in. w stosunku do Wnioskodawcy. Sąd ustalił, że kwota zaległości z różnych podstaw zobowiązań podatkowych wynosi 176.207,19 zł według stanu na dzień 03.04.2017 roku. Co więcej, należności wobec Skarbu Państwa reprezentowanego przez Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w R. to dalsza kwota 236.590,92 zł.

Ogółem zatem na rzecz Skarbu Państwa z tytułu podatków Uczestniczka zalega kwotę 454.389,82 zł. Dalej Sąd wskazał, że Uczestniczka zalega ze zobowiązaniami na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w kwocie 156.938,95 zł. Powyższe zaległości są przedmiotem postępowań egzekucyjnych w trakcie których w latach od 01.01.2012 roku do 03.04.2017 roku udało się ściągnąć łącznie kwotę 70.895,45 zł., w tym na rzecz Wnioskodawcy kwotę 26.416,43 zł.

W ocenie Sądu, przedstawione dowody świadczą o niewypłacalności dłużniczki, która posiada więcej niż jednego wierzyciela, a zaprzestanie wykonywania zobowiązań dotyczy nie tylko trzech miesięcy, a co najmniej kilku lat. W ten sposób wypełniona została podstawa ogłoszenia upadłości określona w art. 10 i 11 ust. 1 i 1 a pr. upadłościowego. Dowody pomocnicze w tym zakresie to wnioski o wpis do Rejestru Dłużników Niewypłacalnych, zostały przez Sąd pozytywnie rozpatrzone.

Sąd kontynuując analizę zobowiązań podatkowych Uczestniczki dodał, iż według stanu na dzień 29.05.2017 roku, czyli niemal poprzedzający dzień orzekania, zadłużenie wzrosło o dalszą kwotę 35.067,00 zł oraz nie odnotowano żadnej wpłaty na konto zaległości. Wynika to z pisma Naczelnika Drugiego Urzędu Skarbowego w R. z dnia 29.05.2017 r. Stało się tak pomimo, iż Uczestniczka została wezwana do dobrowolnej spłaty pismem z dnia 28.11.2016 r.

Uczestniczka nie składała wniosku o ogłoszenie upadłości. W ten sposób - w ocenie Sądu - wypełniona została przesłanka orzeczenia zakazu określona w przepisie art. 373 ust. 1 pkt. 1 pr. up. jako niezłożenie wniosku w terminie, pomimo obowiązku ustawowego. Sąd podkreślił, że Uczestniczka nie tylko, że nie złożyła takiego wniosku w terminie, ale w ogóle takiego wniosku nie składała. Zaprzestanie płacenia zobowiązań miało charakter permanentny począwszy od 2012 roku do chwili orzekania. Na skutek prowadzenia postępowań egzekucyjnych doszło do przerwania biegu przedawnienia roszczeń i są one nadal wymagalne.

Sąd wskazał, że nie może być również mowy o przedawnieniu orzekania w niniejszej sprawie. W tej kwestii stosować należy przepis art. 377 pr. up. w brzmieniu aktualnym, (tj. po 31.12.2015 roku) wobec treści art. 452 ust. 3 pr. restrukturyzacyjnego dotyczącego zagadnienia ciągłości zdarzenia (niewypłacalności).

W tych okolicznościach Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 1 czerwca 2017r. orzekł wobec K. T. zakaz prowadzenia działalności na własny rachunek lub w ramach spółki cywilnej oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, członka komisji rewizyjnej, reprezentanta lub pełnomocnika osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą w zakresie tej działalności, spółki handlowej, przedsiębiorstwa państwowego, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszenia na okres 3 lat (pkt I); oddalił wniosek w pozostałej części (pkt II) oraz zasądził od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy kwotę 3.600 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika w oparciu o art. 320 § 3 k.p.c. w związku z art. 386 ust. 3 pr. up. (pkt III).

Apelację od powyższego postanowienia wniosła uczestniczka w zakresie pkt I i III zarzucając mu:

- naruszenie art. 452 pr. restrukturyzacyjnego, w zw. z art. 377 pr. up. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2016 r. i przyjęcie, że

w stosunku do uczestniczki może zostać orzeczony zakaz prowadzenia działalności gospodarczej mimo, że upłynął roczny termin od dnia, w którym wystąpiły po jej stronie przesłanki do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, ewentualnie

- naruszenie art. 373 ust. 1 i 373 ust 2 pr. up. poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że uczestniczka spełniła przesłanki do orzeczenia w stosunku do niej zakazu prowadzenia działalności gospodarczej na okres 3 lat, w sytuacji gdy mimo istnienia po stronie uczestniczki zadłużenia w stosunku do dwóch podmiotów brak złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości w terminie nie doprowadził do obniżenia wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa uczestniczki, ani też do zwiększenia rozmiaru pokrzywdzenia wierzycieli, ewentualnie
- naruszenie art. 373 ust. 1 i 373 ust 2 pr. up. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2016 r. poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, iż w stosunku do uczestniczki zakaz prowadzenia działalności gospodarczej winien być orzeczony na okres 3 lat, a nie na minimalny możliwy okres 1 roku, w sytuacji gdy brak złożenia przez uczestniczkę wniosku o ogłoszenie upadłości w terminie nie doprowadził do obniżenia wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa uczestniczki ani też do zwiększenia rozmiaru pokrzywdzenia wierzycieli.

W oparciu o powyższe zarzuty uczestniczka wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia w zakresie pkt i i III oraz oddalenie wniosku w całości, ewentualnie zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez orzeczenie w stosunku do uczestniczki zakazu prowadzenia działalności gospodarczej na okres 1 roku. Nadto wnioskodawczyni domagała się zasądzenia od wnioskodawcy na swoją rzecz kosztów postępowania za obie instancje wraz kosztami zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na apelację (k.156) wnioskodawca wniósł o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie od uczestniczki na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja jest zasadna. W ocenie Sądu Odwoławczego, na skutek pominięcia przez Sąd I instancji oceny wszystkich niezbędnych przesłanek ustawowych pozwalających przesądzić o zasadności orzeczonego zakazu w jego pełnym zakresie określonym przepisem art. 373 pr. upadłościowego doszło do nierozpoznania istoty sprawy.

Aktualnie obowiązująca ustawa przewiduje, że zakaz prowadzenia działalności orzeka się w wymiarze od 1 roku do 10 lat. Wymiar zakazu w konkretnej sprawie zależy od stopnia winy, jaki ponosi osoba odpowiadająca, oraz od skutków podejmowanych działań. Przez skutki działań w najczęstszym wypadku opóźnienia należy rozumieć obniżenie wartości przedsiębiorstwa upadłego oraz rozmiar pokrzywdzenia wierzycieli. Rozmiar pokrzywdzenia wierzycieli odpowiada zasadniczo stopniowi, w jakim pozostali bądź pozostaną bez zaspokojenia po przeprowadzeniu postępowania upadłościowego. Na skutek zmian mających miejsce po dniu 1.01.2016 r. nastąpiło zmniejszenie dolnej granicy wymiaru zakazu z 3 lat do 1 roku czego celem było wyeliminowanie praktyki oddalania wniosku o orzeczenie zakazu wobec stwierdzenia nikomego stopnia zawinienia lub niewielkiej szkody u wierzycieli. Przy 1-rocznym wymiarze, powinien on być orzekany, gdy tylko dojdzie do chociażby najdrobniejszego przekroczenia granic ustawowych obowiązków, oczywiście od warunkiem, że uczestnikowi można przypisać winę. W postępowaniach wszczętych przed dniem 1.01.2016 r., w których ogłoszenie postanowienia o orzeczeniu zakazu nastąpi już po tej dacie, wymiar zakazu ustala się w przedziale od 1 roku do 10 lat, co nie wpływa jednak na przesłanki orzekania zakazu, które w przypadku postępowań sprzed wejścia w życie nowych przepisów będą weryfikowane w oparciu o przepisy dotychczasowe /por. art. 452 PrRestr/ (por. P.Zimmermann, komentarz do pr. up., 2018 wyd.5, Legalis).

Z treści art. 373 ust. 2 pr.up. (w brzmieniu obowiązującym zarówno przed dniem 1.01.2016 r. jak i po tej dacie) wynika, że obowiązkiem sądu przy rozpoznawaniu wniosku o orzeczenie zakazu w granicach wynikających z art. 373 ust. 1 pr.up. jest wzięcie łącznie pod uwagę dwóch przesłanek: 1) stopnia winy oraz

2) skutków podejmowanych działań wśród których ustawodawca wyartykułował w szczególności dwa konkretne, tj. obniżenie wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa upadłego i rozmiar pokrzywdzenia wierzycieli. Tymczasem z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia nie wynika, by Sąd I instancji w ogóle dokonał oceny ustalonego stanu faktycznego z uwzględnieniem powyższych przesłanek, pozwalających przesądzić o zasadności orzeczonego zakazu w zakresie 3 lat. Sąd Rejonowy ograniczył się wyłącznie do stwierdzenia, że wypełniona została przesłanka orzeczenia zakazu określona w przepisie art. 373 ust. 1 pkt 1 pr. up. jako niezłożenie wniosku w terminie, pomimo obowiązku ustawowego, przy czym jak wskazano powyżej kumulatywnymi przesłankami do orzeczenia zakazu, o którym mowa w art. 373 ust. 1 pkt 1 pr. up. są stopień winy i skutki zawinionego działania (w szczególności obniżenie wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa upadłego i rozmiar pokrzywdzenia wierzycieli) - czego Sąd Rejonowy zaniechał, także mimo zarzutów składanych przez uczestniczkę już na etapie odpowiedzi na wniosek.

Konieczność kumulatywnego uwzględnienia przesłanek art. 373 ust. 1 i 2 pr. up. akcentowana jest w orzecznictwie. Jak podkreślił Sąd Najwyższy w orzeczeniu

z dnia 28 lutego 2019 r. (V CSK 632/17, opubl. Biuletyn SN 2019/5, Legalis) przy orzekaniu w stosunku do danej osoby pozbawienia praw na podstawie art. 373 pr.up. trzeba uwzględniać nie tylko fakt dopuszczenia się przez nią zawinionych zachowań, które określa art. 374 ust. 1 pr.up., ale również stopień jej winy w tym zakresie oraz skutki jej zawinionych działań. Wyraźnie mowa o tym w art. 373 ust. 2 pr.up.

W rezultacie o tym, czy należy orzec przedmiotowy zakaz, decyduje nie tylko wina w dopuszczeniu się zachowań określonych w art. 373 ust. 1 pr.up., ale także skutek zawinionego zachowania, w tym w szczególności obniżenie wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa upadłego i rozmiar pokrzywdzenia wierzycieli.

Brak ustaleń i wyjaśnień Sądu I instancji co do powyższego doprowadził do uznania przez Sąd Odwoławczy, że doszło do nierozpoznania istoty sprawy, co skutkowało musi uchyleciem zaskarżonego postanowienia.

Niezależnie od powyższego, stwierdzić należy iż Sąd I instancji w sposób enigmatyczny ustalił powstanie (datę) stanu niewypłacalności uczestniczki. Brak tych ustaleń w kontekście wskazywanej przez Sąd podstawy orzeczenia zakazu (art. 373 ust. 1 pkt 1 pr. up., tj. niezłożenie w ustawowym terminie wniosku o ogłoszenie upadłości) uniemożliwia prawidłową i właściwą subsumpcję przesłanek tej normy. Sąd I instancji ograniczył się w zasadzie do ustalenia wysokości zobowiązań uczestniczki na rzecz ZUS oraz US, wskazując, że zaległości te są przedmiotem postępowań egzekucyjnych i kwitując, że zaprzestanie płacenia zobowiązań miało charakter permanentny, począwszy od 2012 roku do chwili obecnej

(str. 3 uzasadnienia postanowienia). Sąd uznał, że w ten sposób została wypełniona przesłanka orzeczenia zakazu określona w przepisie art. 373 ust. 1 pkt 1 pr. up. jaką jest niezłożenie wniosku w terminie, pomimo obowiązku ustawowego. W tym kontekście wskazać należy, że podstawą dla zastosowania przywołanego art. 373 ust. 1 pkt 1 pr. up. jest wykazanie przez wnioskodawcę i ustalenie przez Sąd jednej

z przesłanek tego przepisu jaką jest niezłożenie przez dłużnika wniosku o ogłoszenie upadłości w terminie dwóch tygodni, od dnia powstania podstawy do ogłoszenia upadłości. Koniecznym wobec powyższego było ustalenie zaistnienia stanu niewypłacalności w rozumieniu art. 11 ust. 1 pr. up., tj. stanu trwałego niewykonywania większości wymagalnych zobowiązań oraz co istotne - daty powstania tego stanu dla wyliczenia dwutygodniowego terminu dla złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Dalszą przesłanką zastosowania art. 373 ust. 1 pr.up. było ustalenie, czy niezłożenie przez zobowiązaną wniosku o ogłoszenie upadłości

w ustawowym terminie nastąpiło z jej winy. Przepis ten niewątpliwie nie przewiduje domniemania winy zobowiązanego, przyjęcie więc winy wymaga oparcia jej na poczynionych ustaleniach faktycznych i uzasadnienia. Przy ustalaniu tych okoliczności mają zastosowanie wszystkie zasady i przepisy prawa procesowego dotyczące postępowania dowodowego i ustaleń faktycznych (art. 227 i n. k.p.c.).

Z ustaleń Sądu można wywnioskować co prawda, że zaprzestanie płacenia zobowiązań przez uczestniczkę ma charakter przewlekły i uporczywy, jednak zarówno ustalenia jak i wnioski w tym przedmiocie Sądu są bardzo ogólne, a stan niewypłacalności Sąd odniósł w zasadzie wyłącznie do wysokości zadłużeń uczestniczki.

Co istotne, ustalenie chwili niewypłacalności ma znaczenie w kontekście dalszych przesłanek z art. 373 pr. up., a to stopnia winy i skutków podejmowanych w szczególności obniżenia wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa i rozmiaru pokrzywdzenia wierzycieli.

Po wtóre nie sposób pominąć, że Sąd poprzestał jedynie na powierzchownym stwierdzeniu, które w istocie jest powtórzeniem wniosku, w zakresie braku zastosowania w sprawie art 377 pr. up., który to przepis także był przedmiotem szerokich zarzutów zgłoszonych w odpowiedzi na wniosek, a dotyczących kwestii intertemporalnych, w tym zarzutu braku możliwości orzeczenia zakazu prowadzenia działalności wobec ziszczenia się przesłanek wynikających z ww. przepisu w brzmieniu obowiązującym przed dniem 01.01.2016 r.

Z wymienionych wyżej przyczyn Sąd Okręgowy uchylił zaskarżone postanowienie i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania na mocy art. 386 § 4 k.p.c., w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i z art. 35 pr. up.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd I instancji w sposób jednoznaczny określi dane i okoliczności wskazane powyżej, tj. kiedy nastąpiła niewypłacalność, kiedy dłużniczka miała obowiązek zgłosić wniosek o ogłoszenie upadłości. Ponadto Sąd ustali okoliczności faktyczne istotne dla oceny prawnej pod kątem jaki stopień winy obciąża dłużniczkę, a w szczególności ustali i wskaże na te okoliczności faktyczne i środki dowodowe, z których wynika, czy obniżyła się wartość ekonomiczna przedsiębiorstwa uczestniczki i czy (a jeśli tak to w jakim rozmiarze) doszło do pokrzywdzenia wierzycieli wskutek niezłożenia w terminie wniosku o upadłość. Wszystkie powyższe okoliczności Sąd winien wziąć pod uwagę ustalając wymiar zakazu prowadzenia działalności gospodarczej.

Ponadto, w związku z zarzutami uczestniczki, co do ziszczenia się przesłanek niedopuszczalności orzeczenia zakazu prowadzonej działalności gospodarczej w świetle art. 377 pr. up. na gruncie przepisów prawa upadłościowego obowiązujących przed dniem 01.01.2016 r., Sąd dokona analizy prawnej i ewentualnie (gdy dojdzie do przekonania, że normę tę należy zastosować) dokona oceny stanu faktycznego z uwzględnieniem powyższej regulacji.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd I instancji rozstrzygnie o kosztach postępowania apelacyjnego (art. 108§2 k.p.c.).